28ԻՆԾԻ ՍԷՆԷ Ն. 4984 ՄԱՅԻՍ 23/5 ՅՈՒՆԻՍ ՉԱՐՇԷՆՊԻՀ 23 ՄԱՅԻՍ 1327= 19 ՃԷՄԱԶԻ ԻԼ-ԱԽԸՐ 1330

30 ԳՈՒՐՈՒ

ՄԷՋՄՈՒԱԻ ԱԽԲԱՐ

30 ԳՈՒՐՈՒ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAR
65 Grand'rue de Péra, Taxim, 65

Գնագին Փիլաթարը		Մեկ ամսվան 6 այլոց	
Իսթանպոլ իլի	Ղրուշ	60	35
Թաշրա իլի	»	85	45
Մեմալիքի քենեքպիչ իլի գրանց		20	10

ՉԱՐՇԷՆՊԻՒՔ ՎԷՔ ՃՈՒՄԱ. ԻՐԹԷՍԻ
ԿԻՒՆԷԼԻԻ ՆԷՇՐ ՕԼՈՒՆՈՒՐ
Իսանպոլ իլի այրընա դազարլըգ օրանուր
Թաշրա իլիլերի մեմուրիպ՝ իկաստ օրանմագ:

مجموعهٔ آخبار
بك اوغلى تقسيم جاده‌سى نومرو ٦٥

ԹԵՐՁԵԱՆ ԳԵՐՊԱ.ԻՆ ԵՒ ԻՐ ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԵԼԱԿԵՐՊԸ

(Շարունակութիւն)

Բայց այս ամէնը առաջին տեսարանն է այն թատերական խաղին, զոր կը ներկայացնեն կրօնի վարագուրին տակ, անոր շարունակութիւնը և վերջը կայ։ Ըսինք որ կամաւ և դիտակցաբար այդ սուտ լուրը հնարեցին և հրապարակ նետեցին «Արձագանգ»ի մէջ. այն պատրաստուած ծրագրի մը սկզբնաւորութիւնն էր։

Պույրուլտուին ընթերցման երկրորդ օրը, կախակայութիւն ըսուած եկեղեցական արգելքը դրկուեցաւ Կոյեան և Ուղուրլեան վարդապետներու, որոնք համարձակած էին ներկայ գտնուելու այդ ընթերցման, իբրեւ թէ կանխաւ արգելք դրուած ըլլար ներկայ գտնուելու, բայց որչափ կրցանք ստուգել ոչ պաշտօնական և ոչ անպաշտօն կերպով տտանկ արգելք մը չկար և օրինականապէս չէր կրնար ըլլալ. բայց անոնք պարզ վարդապետներ էին և չէին կրնար իրենց դէմ դրուած պատժոյ վճռին հակառակիլ. ուստի և այդ պատիժը անօրինեցին։ Բայց Եպ.ին ի՞նչ կրնային ընել, մանաւանդ որ անիկայ մերիասայութեան ֆէրման ունենալով, կառավարութեան տաղեւ յանցաւոր ալ կրնար նկատուիլ, ինչպէս եղան ներկայ չեղողները։ Գիտնալու է որ նախընթաց երեկոյ, Ռոքոսեան՝ մէկիկ մէկիկ Եպէսկոպոսաց քով կը պտըտի ըսելու որ, արդեօք ներկայ պիտի գտնուին ընթերցման։ Եպիսկոպոսներէն ոմանք, ինչպէս Զէյէպեան, Սիսլեան և Խաչատուրեան՝ ներկայան ալու կարծիք կը յայտնեն, Ռոքոսեան՝ տեսնելով որ արգելք դնելու օրինական փաստ մը չունի, կ'ըսէ Առաքել. Նուիրակին կարծիքը հարցընենք, և ինքը անոր երթալով պատասխան կը բերէ որ Մօնսենիորը կ'ըսէ թէ մէջերնիդ համաձայնեցէք և ըստ այնմ վարուեցէք։ Ըսել է թէ Գեր. Նուիրակը ինքն ալ կը հաստատէ որ ներկայ գտնուելու օրինական արգելք մը չկայ և կը մնայ Եպիսկոպոսաց խոհեմութեան. չի գիտցուիր թէ դիշերը ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ որ երկրորդ օրը միայն Խաչատուրեան Եպ. ներկայ կը դանուի։ Նոյն երեկոյ կամ երկրորդ օր ճաշի սեղանի վրայ խօսակցութիւն կը դառնայ Խաչատուրեան Գերապայծառն ալ Հռոմայ Ս. Գահոնն ձեռքով պատժել տալ, ու զայն յաջողցնելու մէջոցներուն վրայ կը խորհին. (այս տողերը կարդացած ժամանակնիդ պիտի զարմանաք թէ ասոնք ինչպէս լսուած ու հրապարակ եղած են, բայց նորէն կ'ըսեմ, մի զարմանաք, Աստուծոյ գործն է. պատերը ականջ ունին ու արձագանգ կուտան, բայց ոչ ձեր «Արձագանգ»ի պէս կեղծ և սուտ լուրեր.) հիմայ կը հասկցուի «Արձագանգ»ի մէջ այդ սուտ լուրը դնելու նպատակը, այն է կանխաւ միտքերու մտքերը պատրաստելու գաղիք պատժոյն արդարացման։ Մեզի անծանօթ կը մնայ թէ ինչ սուտ ու սիրալ տեղեկութիւններ կամ ծանր վերագրումներ եղած են Խաչատուրեան Գերապայծառին վրայ։ Բնական է թէ շատ մը անհիմն ու սուտ յանցանքներ վերագրուած ըլլալու են իրեն։ Բարձրաստիճան և հեղինակութիւն ունեցող եկեղեցականներէն մին ըսած է, որ Թերզեան Հռոմայ տեղեկագրած է որ Խաչատուրեան Եպսկ., ծողովրդեան թելադրած է Կառավարութենէն Թերզեանի պաշտօնանկութիւնը պահանջելու և Կառավարութենէն վութայուցած ըլլայ Պույրուլտուին ընթերցումը, Հռոմը կատարուած իրողութեան առջեւ դնելու համար, որպէս եւ Հռոմայ դէմ հերձուած մը հանելու մտքեր և ձգտումներ ունի, մինչդեռ նոյն Եպիսկոպոսը բնաւ այդպիսի բան մը մտքէն չէ անցուցած։ Ահա այս և այս կարգի սուտ վերագրումներով եկաւ Ս. Քահանայապետին հրահանգը Խաչատուրեան Գերպ.ի նկատմամբ։ Եւ տեսէք խնդրոյն ծիծաղելի՞... թէ ողբալի՞ կողմը. Թերզեան այդ հրահանգը Արհ. Խաչատուրեանի ծանուցած ժամանակ կը գրէ թէ խիստ կը ցաւի եւ կամ այդ անակնկալ հրահանգին համար, և կը ծանուցանէ որ իրեն քով երթայ, որպէս զի այդ պատիժը վերցնել տալու միջոց մը խորհէին։ Արհ. Խաչատուրեան հանդիստ և խաղաղ զգալով իր խիղճը համբերութեամբ տարաւ այդ անիրաւութեան, սպասելով որ արդարութիւնը հրեւան պիտի գայ, և գրեց Առաքել Նուիրակին հարցնելով թէ ի՞նչ է պատճառը այդ պատիժին։ Եւ նա պատասխանեց որ ընաւ տեղեկութիւն չունի. և թէ կրնայ ինքը ուղղակի Հռոմայ հարցնել։ Արդ եթէ Պույրուլտուին ներկայ գտնուիլը օրինական յանցանք էր, ինչո՞ւ Գեր. Առաքելական Նուիրակը գոնէ անուղղակի կերպով չի հաղորդեց որ այդ էր պատճառը։

Այս առեղծուածական խնդրոյն դեռ աւելի հետաքրքրական կողմը կայ. Արհ. Խաչատուրեան, եղելութիւնը Հռոմ գրեց. բողոքելով իրեն նկատմամբ եղած զրպարտութեանց դէմ. և վերջապէս Հռովմէն իրեն նպաստաւոր պատասխան եկաւ, վերցնելով դրուած պատիժը և գոհացումտալով իր ինչ ինչ խնդիրներուն։ Երբ իրեն այդ լուրը ծանուցանելու եկող Արփիարեան Եպ.ի եղածներու վրայ ցաւ յայտնած է Խաչատուրեան Եպ., Արհ. Արփիարեան երդում ըրեր է ըսելով ոչ ինքը և ոչ Թերզեան և իւր շրջապատը բնաւ տեղեկութիւն չունին և ոչ մէկ դիմում ըրած են Հռոմ այն մասին և յայտներ է թէ Գեր. Առաքելական Նուիրակը ըրած պիտի ըլլայ զայդ։ Իսկ երբ մի քանի օր վերջ Խաչատուրեան Գերպ. նոյն Առաքելական Նուիրակին հետ այդ մասին տեսակցած ժամանակ յայտներ է Արփիարեան Եպ.ի յայտարարութիւնը, զարմացեր և ցաւ յայտներ է իրեն այսպէս ատորին, վատ դեր մը վերագրելուն համար, և ըսեր է որ առով յայտնի կ'ըլլայ որ իրենց գործն է արդէն. Թող ընթերցողները դատեն թէ ինչպէս լուծելու է այս հանելուկը և ինչ ոգւոյ կը ծառայեն այս գործելակերպը ունեցողները։

Յետագայ յայտարարութիւնը կարծենք բաւական լոյս պիտի սփռէ այդ մթութեան քօղին վրայ, որով յայտնի կ'ըլլայ թէ վերը յիշուած բարձրաստիճան եկեղեցականին յայտարարութիւնը սուտ գտնուիլ կը գտնէ։ «Արձագանգ»ի մէջ թիւ 41, էջ 208 սոյն յայտարարութիւնը դրուած է. «Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք որ Սրբազան Հայրն մեր Պիոս Ժ. Քահանայապետը, Ի ՆԿԱՏԻ ԱՌՆԵԼՈՎ Արհի. Միխայէլ Եպս. Խաչատուրեանի՝ Վիճակաւորին Մաքսիմոյ ՈՐԴԻԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԶԳԱՑՈՒՄՆԵՐԸ, ՀԱՃԱԾ Է ՎԵՐՁՆԵԼ ԱՆՈՐ ՎՐԱՅԷՆ ԿԱԽԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ։» Ասով ինքնին յայտնի կ'ըլլայ որ նոյն Արհ. Եպիսկոպոսի առ Ս. Գահն միշտ ունեցած ուղիղ հպատակութեան զգացումներն կասկածելի երեւցնելու զրպարտութիւններ և յանցանքներ վերագրուած են իրեն, որոնց դէմ Արհ. Գերապայծառին բրած բողոքը բաւական կ'ըլլայ զանոնք ջուրը նետելու։

Արդ եթէ եկեղեցական այդ պատիժները զօրութիւն և կարեւորութիւն ունին և Թերզեան և իր արբանեակները անոնց զօրութեան կը հաւատան, ինչպէս համարձակեցան այնպիսի խարէական զրպարտութիւններով այդ արգելքը բերել տալ, վասն զի եկեղեցական օրէնքները նոյնի գործով (ipso facto) ծանր պատիժներու կ'ենթարկեն զանոնք, որ կը ջանան խաբէութեամբ եկեղեցական իշխանութենէն պատիժ կամ արտօնութիւն ձեռք բերել, և բերուած թէ պատիժը և թէ արտօնութիւնը բնաւ զօրութիւն չունին, ըսել է թէ իրենք իսկ կարեւորութիւն չեն տար եկեղեցական այդ պատիժներուն, զորոնք ձեռքերնին առած իրրեւ կարուկ զէնք, յաջ և յահեակ, յիրաւի և յանիրաւի կը գործածեն։

Երկար պիտի ըլլար հոս մի առ մի չարել, Թերզեանի և իւր շրջապատին այս գործելակերպին անհեթեթ օրինակները. այնքան շատ են անոնք, բայց չենք կրնար զանց ընել սոյն ծիծաղելի դէպքը։ Ծանօթ է ամենուն Գերպ. Արիկեանի, Թերզեանի ապօրինի և քմահաճ կառավարութեան դէմ բրած արդար և իրաւացի դիմադրութիւնները որ Մեմնոնի Ամսագրի 4976 թուոյն մէջ հրատարակուած էր։ Թերզեան զայրացած Գերպ. Վրդ.ին այդ բնաւոր պատասխաններէն չկրնալով անանց օրինական ձեւով պատասխանել, դարձեալ ձեռք կ'առնու այդ ժանգոտած զէնքը, ու այսպէսի նամակ մը գրէ նոյն վարդապետին, զոր գրեթէ բառ առ բառ կը յիշենք, «Շատ յանդուգն հին ձեր մեզի տուած պատասխանները, ու մեզմէ կ'ապասխիմ որ դուք հիմնաբերաբար պիտի զայիք մեզմէ թողութիւն խնդրելու, իսկ դուք համարձակեցաք զանոնք նոյն իսկ մեզի թշնամի թերթի մէջ հրատարակել տալ. արդ կը ծանուցանենք ձեզի որ սոյն գրութիւնը ձեր ձեռքը հասնելէն մինչեւ 24 ժամ եթէ չգաք թողութիւն խնդրելու, նովին գործով դադարեալ եք ամէն եկեղեցական պաշտամունքէ։»

Վարդապետը թէև սէր ի՝ համոզմանց բայց գուշակելով որ Թերզեան կրնայ շատ ապօրինի միջոցներով զինքը հալածել, պարագաներու առջև տեղի կուտայ և կը ներկայանայ Թերզեանի որ կատարի զայրոյթով առանց խօսելու ժամանակ տալու իր առջեւ հերքումի բանաձեւ մը կը գնէ ստորագրելու. այնպիսի ոճով իբր թէ ինքնաբերաբար գրած ըլլայ. վարդապետը կարճ կապելու համար կ'ստորագրէ զայն ինչ ինչ փոփոխութիւններով՝ վատահ ըլլալով որ ոչ ոք կարեւորութիւն պիտի տայ այդ հերքման, գիտնալով որ ինչ պարագաներու տակ եղած է այն։

Ահա այսպիսի կեղծ, սպառնական, ու քմահաճ ընթացքով Թերզեան խաղաւիք ըրած է իր ձեռքը կօնական սկզբունքները, բաւական է որ անով միամտներու առջեւ արդարացման երեւոյթը ունենայ։ Ու դեռ պիտի գտնուին պարզամիտներ, որ չզայրանան այս ապօրինի ընթացքին դէմ ու թոյլ տան որ իրենց բարի հաւատքը զէնք ըլլայ Թերզեանի անվայել չահատակութեանց, բայց գիտնալու են որ կերպով մը իրենք ալ Աստուծոյ առջեւ պատասխանատու պիտի ըլլան։ Այլ ինչ բարիք և կրօնքի ծառայութիւն կրնայ ապասուիլ այն անձէն, որ սուտ, խարդախ և ապօրինի միջոցներով իբր թէ կրօնական իշխանութիւնը կ'ուզէ պաշտպանել։ Անիկայ որ իր ժողովուրդին դէմ սուտ մատնութիւններ բրաւ քաղաքական իշխանութեան. անիկայ որ օր քան օրէ սուտ տեղեկութիւններ կուտայ կրօնական իշխանութեան, ու բնաւ խիղճ չունի որ իր պատճառաւ Հռոմայ Ս. Գահուն և Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ համբաւը կ'աղարտէ ժողովրդեան առջեւ, ու ստութեան ձուլարան բրած է Արձագանգ թերթը, անհիմն չանթաժներ մէջ տեղ կը նետէ գաւառի լուրերէ՝ ջանալով ժողովուրդը, կրօնքը իրար ծգել, խռովութիւններ հանել, որ ինքը կառչած մնայ իր խարխուլ գահուն վրայ, որ այլ չուզեր զինքը տանել։ Բայց պիտի տաս է որ ճշմարիտ կրօնքը կեղծիք չի վերցներ, ու որքան կրօնական գործերու մէջ ստութիւն և խարդախութիւն խառնուի, այնքան Աստուծային արդարութիւնը կը զայրանայ, ու ծանր կ'ըլլայ պատիժը։

Մենք կարծենք թէ բաւական է այսքան դառն փորձ ու պէտք չէ առաջ մղել կամապաշտութիւնը, որ շատ աւելի ծանր ու ազնասլի և անդարմանելի հետեւանքներ կրնայ ունենալ։

Եթէ կ'ասէ որ ժողովուրդը լքանի, ի զուր շատ կը խարուի. վասն զի անոր դատը արդարութեան վրայ հիմնուած է. ու իր տալ կարծած հարուածները կը նրմանին երկաթէ սալին վրայ լծած կռանի հարուածներուն, որ կայն աւելի կը հատատեն ու կ'ամրապնդեն։

* * *

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

ԱՏԱՆԱՅԻ ՎԻՃԱԿԱՒՈՐ ՖԷՔԼԻՔԵԱՆ ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌԻՆ

Գերապայծառ Տէր,

Մեր գեղացիներէն մէկէ մը Ատանայէն նամակ մ'առինք, որով՝ ի միջի այլոց խօսքը ուղղելով զեղիս հասարակութեան կ'աւելցնէր թէ, Եղիպտոսէն իր բարի վկայութեան թուղթերը բերել տալու համար, Ձեզ դիմում բրած է, խնդրելով որ գրէք ան տեղի Եպիսկոպոսին։ Սակայն Դուք իր առաջարկը մերժելէն զատ՝ աւելցուցած էք ըսելով՝ «Մենք Մըշոյ կողմի Հ.-Կաթոլիկները՝ Կաթոլիկ չենք ճանչնար» ու Աստուածորդարանէն գուրս վռնտած էք զինք։

Ձեր արժեր կայուրութիւն տալ Ձեր խօսքին, սակայն այդ արտայայտութեան հանդէպ լուռ մնալն ալ՝ ինչ որ անզգայութեան կը տանէր զմարդս, այս պատճառաւ ստիպուած մի քանի խօսք պիտի ուղղեմ Ձեզ։ Արդեօք ի՞նչ պատճառաւ արժան չէք դատեր Ձեզ դուռնակից ճանչնալու Մշոյ կողմի Կ-Հայերը. այն Մշեցիները որոնք կարծեմ իրենց ազգասիրութեամբ և կրօնասիրութեամբ մերթ նշանաւոր հանդիսացած և շատերու գովեստին արժանացած են։ Արդեօք Մշեցու՞ գործողութիւնը Ձեր փափուկ և ազնիւ սիրտը վրդոված է. անոր՞ կրա-

կը Ձեր ղէկն վառած կամ Ձեզ Ինա մը հացուցած է որ այնքան խարկուած և խորովուած սրտով նոյն իսկ վառութիւնդ կ'ուզէք ի գործ դնել անոր մէկ թափառական զարիպին, հայրենազուրկ խեղճ պանդուխտի մը՝ մերժելով անոր փոքր առաջարկը։ Մշեցիները քաղաքակիրթ աշխարհէն իրաւ հեռու մնալուի մը մէջ կ'ապրին և Ձեր զրախօսած անկրօնութենէն ալ չտիտի լլան. կարծեմ խիստ ջերմեռանդ և կրօնասէր են։ Մշեցի Կ-Հայութիւնը ցոյց տուած է ամէն պարագային թէ՝ ինք սիրող եղած է Կաթողիկէութեան և հաւատարիմ Ս. Գահուն. բայց և այնպէս սիրած է նաև իր ազգութիւնը, հաւէտ եղած ատենին չմոռնալու չափ իր կաթիլ արիւնը, պահելու համար իր ազգային և սեփական իրաւունքները, զորոնք Թերզեանը իր ազդրոյն հօնանութիւնովը կոխոտելու և ոչնչացնելու վերջին փորձն իսկ համարձակեցաւ ընել։

Հապա ի՞նչ է Մշեցու յանցանքը. — Անոր յանցանքը ակնյայտնի է և արեւկան պէս կ'երեւի. «Տէրտրոյ Մարաքէն փունջ մը խոտ կերած է»։ Թերզեանական չէ եղած և Ձեր հրահանգով չարժած չէ. կռուած է, նաև բուռն կերպով բողոքած է Թերզեանի ազգատեաց արարքներուն դէմ։ Ահա այդ է Մշեցու բոլոր յանցանքը, այդ է այն ծանր և մահուշափ մեղքը, որ կը դատապարտէ Ձեր բարձր ներկայութեան դիմաց զմեզ կաթոլիկ չճանչնալու։ Այդ պիտի լմնի կարծեմ դպած Ձեր զգացման և զրգռած Ձեր զգայուն թելերը, վերջապէս այդ իսկ է բուն պատճառը որ Աստանայէն այնքան հեռի ապրող Մշեցիներուն կ'երկարցնէք խոյթող լեզուներդ՝ արտայայտելով թունալից և հաստակութեան դալող վերյիշուած պարբերութիւնը։

Բայց Դեր. Տէր, Ձեր այդ պաղ և խոյթիչ խօսքերը պատճառ մը չպիտի լլնին պաղեցնելու Մշեցու սիրտը՝ արդարութեան պաշտպան և ձայնակից ըլլալէն. ամէն ժամանակ կընայ հաստատուիլ որ յարատեւ աշխատող եղած է նա իր հեռաւոր ընթացքի ու պայքարի մէջ. այդ ընթացքով չէք կարող ու չի պիտի կրնաք կասեցնել թէ անոր և թէ ազգային այդ դաշին պաշտպան հանդիսացող բոլոր Կ-Հայերու առաջխաղացութիւնը։ Մի կարծէք որ արատ մը, հապա փառք և պարծանք կը համարէ Մշեցին իրեն Ձեր խօսքերը։ Այդպիսի խօսքերէն վախցող չէ ան, և Դուք հաստատ գիտցէք որ ոչ թէ միայն անիկայ՝ հապա բոլոր Ձեր ներկայ գաղափարին դէմ կռուողներուն, որչափ անէծք կարդաք, չոռնալու տեղ կը թափին ու կը ծաղկին. որքան նենգամիտ խորհուրդներ յղանաք զանոնք տապալելու, կործանուելու տեղ՝ կանգուն կը մնան, և որքան վատ-հրաւներ տեսնէք հանդէպ անոնց՝ ձախորդութեան տեղ միշտ գործերնին յաջողութեան և նպատակնին վերջի գագաստակէտին կը յանգի։ Անոնք միշտ առաջ և դուք յետ պիտի մնաք, վասն զի Արդարութիւնը չի խեղաւիրուիր. ամէն ժամանակ և ամէն պարագայի մէջ նա անյաղթելի է։

Ձեր արտայայտած խօսքէն զգացուելով Մշեցին չի թուլանար, հապա աւելի կը գրգռուի. աւելի ոգի ի բուն պիտի նետէ զինք հրապարակ՝ պաշտպանելու իր կարողութեան չափով Ազգային դատը, ջանալով տապալել Թերզեանն ու իր քլիքը։ Մշեցին միշտ կորովի և յանդուգն պիտի հանդիսանայ. «Ազամազ սէսի եւրը տուեարքն»։ Նա Աստանացւոց պէս անտարբեր չպիտի գտնուի թողու համախոհդ Թերզեանը մուտք գործելու Առաջնորդարան ու բազմիլ Եպիսկոպոսական Աթոռին վրայ։

Ուստի եթէ Մշեցւոց այդ գործերն են որ սրտերնիդ կորեկի հատիկ դարցուցած են, եթէ Ձեր կամքին համաձայն չչարժելէն վրդովուած էք, ու այդ իսկ է բուն պատճառն նոյն տեսակ արտայայտութեանց մէջ գտնուելնուդ, բնաւ յետ մի մնաք այրուած սրտովը որքան կրնաք ակռաներնիդ կրճատեցէք և բարկութեան վրիտուրը թող պզպզակ կազմէ Ձեր շրթներուն վրայ. նա մշտ պիտի մնայ հաւատարիմ պաշտպան Ազգային դատին և Ջերմեռանդ Կաթողիկէ սիրող իր կրօնքին. միշտ պիտի մնայ կրցածին չափ պայքարող Թերզեանի գաղափարին դէմ և քաղհանող ու հնցող Ձեր ցանած սրսմներուն. յախուռն կերպով առանց վաթի պիտի պօռայ Ձեր ականջէն իսկ, անկցէ Թերզեան և իր քլիքը. կեցցէ՛ Ժողովուրդին ձայնը և Ապգ. Երեսփոխանական Ժողովը, վասն զի նա Տարօնցի է և Սասունցիի արիւն կը կրէ իր երակներուն մէջ...։

Վերջացնելով խօսքս մնամ օրհնութիւնդիդ հայցող։

ՊԱՐԹԱՒԱՍ

Մուշ-Նորշէն, 1 Մայիս 1912

ՍՐԲԱԶԱՆ ՔՆԱՐ

Այս վերնագրին տակ պիտի անիոփեմ ֆանի մը ֆերուածներ՝ ընտրեալօք թարգմանուած օտարազգի բանաստեղծներէ՝ որոնք կրցած են արտայոյտել իսկապէս հիանալի տողներ՝ առաջնորդուելով կրօնական կամ արքազան ներշնչումներն։

Գալով ընթերցողներուն, կը յուսամ թէ գոն պիտի մնան։ ***

ՄԻԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Լերան վրայ տէպ կը նստիմ թախծագէմ՝
Ծեր կաղնիի չուքին տակ ես իրկուան դէմ.
Կը պըտըտցնեմ դաշտին վրայ իմ աչքեր՝
Ու կը պարպի դիմացը պէս պէս պատկեր։

Հոս կը զըզէջ գետակն իր ջուր փրփրուն՝
Եւ կը վազայ մութ խորշերու մէջ, հեռուն.
Հոն՝ խաղաղիկ լիճին քընած ջուրերն են,
Մինչ իրիկուան կը ցաթի ասոյը վերէն։

Սեւ ծառերով լի լեռներու գագաթներ՝
Վերջալուսի հուսկ նըշոյլներն ունին դեռ.
Իսկ միգոտ կաւքը գիշերուան թագուհւոյն՝
Արդէն ալեած է երկինքին ճերմակ դոյն։

Սրբազան երգ մը գոթական ծայրերէն՝
Կ'ելլէ օդին մէջ կը սրփսի մեղմօրէն.
Ճամբորդը կանգ կ'առնէ. օրուան հուսկ ճայնին՝
Գիւղի զանգակը կուտայ վանգ մ'երկնային։

Սակայն հոգիս այս պատկերին դէմ համբոյր՝
Անասրբեր է. չըզգար ո՛չ խինդ, ո՛չ հրապոյր.
Երկրիս իրեւ թափառական կը նայիմ.
Ողջին արեւը լոյս չի տար մեռածի մ'։

Աչքերս մէկէն մթնս բլուրն ի զուր կը յածին.
Ելքէն՝ մուտքին, ու հարաւէն հիւսիսին.
Կը պըտըտին բոլոր խորշերն անհունի՝
Ու կ'ըսեմ, «Ոչ մի տեղ բարիք ինձ չունի»։

Ի՞նչ ընեմ աս հիւղեր, ձորեր, պալասներ՝
Պարա՛պ բաներ. ինձ հրապոյր չեն տըղեր.
Գետ, ժայռ, անտառ, միայնութիւնք սիրելի,
Ամայի՛ էք, կը պակսի մէկը ձեզի։

Արեւն՝ ելքէն մուտքը ձրգէ թէ կամար՝
Ամենեւին չտ մը չունի ինձ համար.
Ինձ ինչ իր մուտքն ու ելքը թուի կամ պայծառ,
Երկինքն, բան մ'օրերէն չեմ ալ յուսար։

Թէ հեռուիմ իր շրջանին ամենի՝
Պարապութիւն պիտի միայն տեսնէի.
Այս երեւցող իրերը չեն իմ իղձեր.
Ու ես անհուն միջոցէն բան չեմ ուզեր։

Իր սահմանին գալ միւս կողմը սակայն,
Ուր այլ երկինք մ'ունի Արեւն իսկական,
Թէ մարմնոս հոս թողուլ ըլլար ինձ հընար՝
Պիտի այնչա՛փ սիրածս ոչքիս երեւնար։

Պիտ ըսկսի ես հոն ջուրէն տարփալի,
Ցոյսը և Սէրն ա՛լ պիտի հոն գտնէի.
Ու այն բարի՛ն վեհ՝ փափագածն ամենուն՝
Որ աս երկրիս վրայ չունի իր անունն։

Արշալուսի՛ կառքով ինչո՞ւ ես պիտի
Չկարենամ, սիրտիս հատոր, գալ քեզի.
Աքսորանքիս մէջ ես ինչո՞ւ յամեմ դեռ.
Երկրիս և իմ մէջս չկան ա՛լ կապեր։

Մարգին վրայ երբ չոր տերեւը կ'իյնայ՝
Զայն հեռուներ կը քըշէ հովն իրիկուայ.
Ես ալ նոյնան եմ սաղարթին այդ երեր.
Ձիս ալ անոր պէս տարէք, ո՛վ մըրրիկ։

ԼԱՄԱՐԹԻՆ

ՄՈՒՇՏԱՆ ԽԱՊԷՐԼԷՐ

Մուշան ապրողմըզ ուզուն պիր մէքթուպատ, Մուշ էվ ճիվարընտա իլք պատար վէ եաղ գարուլարը աչըմասը իւզէրինէ, ճինայէթլէր, գըզ գաչըրմագըզ, եաղմա վէ սաիր զուլմար եմնէ պաղ կէօսթէրմիշ օրուզը իչար խոխմիշ տիր։ Տէվրը սաղըգ կիպի, էրմէնիլէր վէ բայա Քիւրալէր, սէրպէսթճէ թարլարարա, օվարա կիսէրէք, էքիպ պիչմէյէ ճէսարէթ խէմմէքտէ տիրլէր։ Հէման հէր կիւն Քիւրա աշիրէթ ռէյիլէրինին քէնտի գուշակարբոյա սիլանը օլարագ, էրմէնի քէօյլերինէ հիւճում, վէ հէր սիւրլու ֆէնալարը իճրա իթթիքլէրի իշխիրմէքտէ տ'էր։ Հէր նէ գատար պու հալէր՝ «Ազատամարտ»ա վէ տիկէր զաղէթալարա եաղըրմագտա իսկ տէ, նազարը էհէմմիյէթ ալընմատըղընտան, մէղքիւր ֆէնալըղլարը մի թէճասըրլարը տահա զիսատ ճէսարէթ ալարագ, խապասէթլէրինի արթըրմազտա տրըլար։

Նիչէ տէֆալար Մուշ էրմէնի Առաջնորդարանընտան Բաթրիգխանէյէ եաղըլան մէքթուպլարատա, Մուտա վէ Դասըմ պէյլերին՝ պէչարէ Զուխուր էրմէնի քէօյլունէ վէ բայիա Քիւրտ էրմէնի էհալիսինէ իթթիքլէրի ֆէնալըղլարտան տօլայը չիքայէթ խոխմիշ խէ տէ, պու չիքայէթլէր սէմերէսիզ գաղաղընտան, մէրզումար՝ մէպլէքլէրինէ տէվամ իթմէքտէ տիրլէր։ Վագթլա չարչը բաղարատա, գավուն, սօղան վէ սաիրէ սաթարքէն, տէվրը խաթիրատտա չունուն պունուն վատի թարլարընը, տէյիրմէնլէրինի զատպ իթմէքլէ քէսպը սէրվէթ վէ նուֆուզ իթմիշ օլան միւլթէլիմլէր վէ մութէզուրիպ ազղալար, պու կիւն տէէթա հիւքմիմէթին խատրէսի պաշընտա պուլունուրճասընտա իճրաի հիւքմ իթմէքտէ վէ Մուտա վէ Դասրմ պէյլերին վէ տիկէր աշիրէթ ռէյիսլէրինին սուի հարաքէթընը կիզլէմէյէ, սուի էսէրլէրինի օրթատան գատրըմատա չարչմագատա տըրլար քի, քէնտի էֆալը մէքթուհէլերի վէ Մէշրութիյէթ ալէյհինա էրի թէշէպպիւսլերի մէյտանա չըգմասընը։

Շուրաը թէհազգուգ խոհօր քի, Մուշ վէ ճիվարընտա Քիւրտ աշիրէթ ռէյիսլերի վէ խըրսըզլար իլէ էշզըհա թարքիֆտան վուգուս պուլան հէր տիրլիմէզտիմ՝ Մուշ աղալարընին թահրիքատը վէ մէմուրիյի մահէլլիյէտէն պաղընը հինամ վէ թէքֆասըլէթլէրինտէ, մէրզուման զալիմլէրին դահվէսինի իչէր իչմէզ, զանն իսէրտինիզ քի, հէր շէյէ, մէշրութիյէթի, ասալէթի վէ դավախ, տէվլէթի պիւսպիւթիւն ունուտուհօրար։

«Ազատամարտ»ըն 859 Ն-ը նիւսխէսինտէ միւնտէրիճ մարտ 31 թարիխիյէ Մուշ էրմէնի առաջնորդը թարքիֆտան եաղըրմշ պիր մէքթուպատա, վէ «Արազի մէսէլէսինտէ հիւքմէթ մէմուրլարընը վազիֆէսի» սէրզէվնալը պիր մէգալէտէ, Պալազը Միրզըզ նամ զայիֆին, Ծղակը Իպրահիմ իսմինտէ պիր բայա Քիւրտին արազիսինի նամըզ զաղ իթթիկի, վէ գայմագամին՝ գավանիչի տէվլէթ խիւֆքնտա օլարագ վէ քէնտիսինէ վերիլէն էվամիրը մէշրութէյի պէր թարաֆ իսէ-րէք, զասիպի նասըլ թատահուզ իյէսիրէք, զասիպի նասըլ թատահուզ իյէսիկի պիլտիրիմիշ տիր։ Իմամ, էկէր բայա կի պիլտիրիմիշ տիր։ Իմամ, էկէր բայա Քիւրտին պիր տավալընա մէմուրիյի մահէլլէյէ պու նազարլա պազարլարատա, արթըգ տիկէրլերին տավալընա նա՞ռը պազաճագլարը՝ Մուշտան թարաքիմըզա եաղըլան մէրթուպատ սիւալ օլունուհօր։

Սահիպը մէքթուպ՝ պաղը մէմուրիյի հիւքիւմէթին պու հօլրզ հարէթէլէրի հաղընտա մէրքէզին նազարը տիզգաթը-նը տավէթ իթմէքլէ պէրապէր, մահէլլի մէրուրլիյի ասքէրիէսինին ակ իհմալ վէ թէքասիւլիւ հազգրնատա Հարպիէ նէզարէթինին նազարը տիզգաթընը տավէթ խէհօր։

Վաթանը միչթէրէք ուզրունա, իճաղ խէրսէ զանլարընը տախի ֆէտա իթմէք իւզրէ, հէր թարաֆտա Խրիստիանարընն նէ գատար խահիշլէ սիլքի ասքէրիյէ կիրմէյի քէնտիլէրէ մուզատատէս պիր վազիֆէ պէրսիքլերի, վէ հէր թարաֆտա կէնճ Խրիստիան էֆրատը ասքէրիյէսինին ադրն ադրն Օսմանլը պայրաղը ալթընա գօչուչարգլարը մալիւմ ատաբ։ Լաքին Մուշ մուխպիրիմիզին իշարաթը-նա նազարէն, էրմէնի տէլիղանլը ասքէրլերինէն ալընան մէքթուպարատա, բէր չօգ թէշէքքիւրէր պէհան խէլիհօր։ Պու թէշէքքիւրէր՝ մէղհէպէ սէօյմէք, նաֆտագ ազլըզը, եախթարլարը եէրլերին ուզրունարզլըզը վէ բիպիք կիպի չէյլերէ ասիր տիր։ Մուշըն Նորշէն նամ էրմէնի-գաթոլիք դարիէսինէն Տէր Վարդանեան Մխիթարըն օղլը, Բէվանատուզ ալայընա գայա օլընմիշ օլարզը հալտէ, արաղ չավուշընն հագարէթլէրինէ իշկէնճէլէրինէ ատանամահարագ, հէր թէհլիքէյի կէօզէ ալմագլա, ֆիրար իթմիշ, լաքին ասքէրի էշղիսէսի իւզէրինտէ օլարզը հարտէ, վասն թարաքլարընտա պիր զապիթ թէսատիֆլէ թուխուլարզընտան, ֆիրարընին սէպպինի կիզլէմէքլէ պէրատէր, եէնէ ալայընա իհատէ իսիրմիշ խէ տէ, պու սէֆա ինսանքը պիր չավուշընն նէզարէթինէ թէսլիմ օլընմիշ տըր։

Նորշէն գարիյէսինէն Անարէեան Պաղտասարին օղլը Կոստան, Վանտա թօրճը թատուրընա գայա օլընմըշ օլուպ, օրատա պուլունարզը զէնան, հալինտէն մէմնուն իրէն, պիր գէշ արզ ատաշէյա պիրլիքտէ Մուշա նազլինտէն սոնրա, հալինտէն թաճիրլիք կէօսթէրմէյէ պաշլամըշ, վէ ադ կիւն զարիքնտա իսանթաղանարագ իսանթանտէյէ նազլ իսիրմիշ տիր։ Խատթա, հանաթընտան իւմիրինի զանթ իթմէկի իւզէրինէ, բուհանի սոն վազիֆէլերինի իչքա իթմէք իւզրէ, քահանայ խանէմիշ վէ լաբին քահանանէն բուխատթ ատմասը լազըմ կէլլիպ, պու սըրատա իրի կիւն կէչիրիլմէսէն, իսանթա՝ Սուրբ խորհուրդլարը ալամագաբլին թէրբը հանաթ իթմիշ տիր։ Պու հալ, էջմիածնական էրմէնի ասքէրլերէ տախի վագը օլարզընատան, Խրիստիան ասքէրլերինին վէզազիֆը բուհանիլերինի իչքա իչին, թէսատիրը լսզըմէնին պիր ան էվվել զարարլաշարբըմասը խուսուսընատա Հարպիէ նէզարէթինին վէ Բաթրիգխանէյէրին նազարը տիզգաթը տավէթ օլունուհօր։

Մուշ էհալիսի, վէֆատ իսէն ասքէրին ճէնազէ ատայընը բէք բարզագ սուրէթէ իճրա խիւեօրլար. ֆազաթ չունտա զանէթ միւթէէսիր տիրլէր քի, Իսրայիմարար, գէշալարա սէրպէսթ կիրիպ չրգարզլարը հարտէ, նէչին պիղմ քահանարարա ատ այնի միւսատաէ օլունմահօր։

Ֆիրվազը Մուշ մուխպիրիմիզին հազարդը վազբալար, չայանը թէէսսուֆ օլմազլէ պէրապէր, իսլանը նազապիլ անէյի տիր։ Նէ՛ հիւքիւմէթը մէրքէզկէ, նէ՛ պաշտա Մահմուտ Շեվքէթ բաշա կիպի ատչ վէ միւէսսիր պիր նազրը պուլունան Հարպիէ նէզարէթի, քիմսէնին ալընմասընը վէ վաթանը միչթէրէք ուզրունա իճաղ խատրէք հահաթլարընը տախչ ֆէտա իթմէք իւզրէ սիլքի ճէլիլը ասքէրիէ տախի օրմըշ օլանան էֆրատը ասքէրիէտէն, միւսլիմ վէ զայրը միւսլիմ, հիչ պիրիսինին պիրէ մուազզազ օլմասընը իսթէմէզլէր։ Կէրէք հիւքիւմէթը միւլքիէնէն, կէրէք հիւքիւմէթը ասքէրիէնին՝ խուսուսի վազբալար օրմասընա բազմէն, հար ու ազար լուզէրինէ սուի թէէսիրաթ իճրա խանէճկի թասլի պուլունան պէօյէ անվալին մէնը վուգուի իչին թէատիրը չէտիտէյի իթթիհազ խանճէքլէրինէ չիւսէտ իսիլմէմէ. հէր եէրէ ասաչ վէ էմնիյէթը ումուսիէնին մուհաֆազասը, վէ իթթիհատանասրընն հուսուլի, անճագ խատրէնին նամուսը, միւտէզպիր վէ սաիլ մէմուրլարա թէսլիմնէ վէ ասաչը ումումիյի վէ էմնիյէթի իսլալ խանէլերին թէէսիսինէ վազէթթէ տիր։

Հիւքիւմէթը մերբէզիյէճ, զամէն մէմլէկէթին հէր թարաֆընտա իսլահաթը մաթլուպ իմրասը մ'ազարբէր օլարը ճիհէթլէ, հէր թարաֆ կիպի, Մուշ վէ ճիվարընտա տախի, ազ վագրթտա Մուսա վէ Դասըմ կիպի տէրէպէյլերին վէ սաբր մուխիլի առաջ օյան անտարը ալ վիճուտի օրթատան զալարդրդաճաղընտա, վէ էմնիյէթ ու սահիզի ամմուդնին թէմամիյլէ թէգարբուր խաէճէկինէ շիւպհէ խիդմէտլի տիր։

*** Խապէր ալընարդընա կէօրէ, բազար կիւնի Մէճլիսը վիւքէլտա, Պիթլիսէն, իսուսուսա Մուշտան՝ ճինայէթլէրէ, եաղմա վէ սաիրէյէ տաբր ալընան թէլէկրաֆնամէլը օգուտմը, վէ պու ֆէնալըղլարըն էմնիւ ալընմասը իչին թէտապիրը չէսաէնին իթթիֆաղը խուսուսընտա էվամիրը զաթիէնին մահէլէրինէ իթտաը գարարլաշարրըմը տըր։

ԵՓՐԵՄ ԽԱՆԸՆ

ՐԷՍՄԸ ՄԱԹԷՄԻ

Բազար կիւնիւ, սապահ սալաֆ. սաաթ 10տա, Թէրէ-պաշը պազէսինին եաղըզ թէսթրօսընտա, Եփրեմ խանըն վէֆաթը մինասիպէթիյլէ Դաշնակցութիւն թարաֆընտան թէրթիպ իսիմիշ օյան բէսմը մաթէմ, մունթազամ սուրէթտէ իֆրա իսիմիշ տիր։

Սահնէ իւզէրինտէ Եփրեմին պէօյիւք չարտա թասվիրի գօնմուշ, վէ Դաշնակցութիւն մէրքէզ գօսթէթսի իլէ չիպէլէրի վէ «Ազատամարտ»ըն հէյէթը թարիրիյէսի թարաֆընտան կէօնտէրիմիշ օյան միւքէլլէֆ գուրբնալար իլէ թասվիրին էթրաֆը թէվկին իսիմիշ տիր։ Հազրուն միհանընտա Իլան սէֆիրի իլէ սէֆարէթին վէ չէհպէնտէրիանէնին էրքանը, Իրան մլութէպերանը թէպասը, Տէպիսթանը Իրանեանտան պէր հէյէթ, Էրմէնի Ազգ. ժողովը երեսփոխանարը, ճէմատթրմիլ Վարչ. ժողովը ազատընտան Մարիկան Մանուկ վէ Ղսկան Գրիգոր էֆ.լէր, զազէթա մուհարրիրլերի, իլանախընճ էրքէք վէ գատն Էրմէնի միլլէթինին բէկրամը էֆիրատը վէ պազը էճանիպ կէօրիլմիշ տիր։

Ս. Բարիկան էֆ., բանասաա, Պէթհովէնին «Պիր զահրամանին վէֆաթը» բարչասընը չալարգտան սոնրա, Գրիգոր էֆ. Զօհրապ՝ բէսմը մաթէմ էրմէնիճէ պէր նութգ իլէ քիչատ իթմիշ, վէ ծատան սոնրա Պ. Ամիունի էրմէնիճէ, Իրան մէճլիսի մէպուսանը ազայը սապրգասընտան Թավրիզատէ իան վէ Իթթիհատ ճէմիյէթի թարաֆընտան Մուսթաֆա պէյ, Տէպիսթանը Իրանեան միութիւն Թէվֆիգ պէյ, Պ. Շահրիկեան էֆ. թիւրքճէ նութգլար, վէ Իրանը մէյնուր չաիր Հիւսէյին Տանիշ պէյ թիւրքճէ մլուէսիր պիր չէիր, քէզալիք Իրան մէքթէպլինին 10 եաշընտա պիր չակիրտի, ֆարսի պիր չէիր, Պ. Վռամեան էրմէնիճէ վէ էն սոն, Իթթիհատըն մէսուլ մուրախասը վէ Գրիգ-Բիլիսէ մէպուսը Նաճի պէյ թիւրքճէ նութգ իրատ իսիմիշլէր տիր։ Իչպու պէլիզ վէ միւէսիր նութգլարտա, գանրատանը չէհիրին թէրճէմէի հալի, մէզիյէթլերի, չէճատթը, վէ հուրրիյէթ ու իսթիգլալ տավասընա իհտիկի խըզմէթլէր սէնա իսիմիշ տիր։ Էրմէնիճէ նութգ իրատ իանէնէր՝ Դաշնակցութիւնը բրօկրամընը, Էրմէնի միլլէթինին էսկի վէ էնի խասիմլերի արասընտաքի ֆարգը իպպահ, վէ հէնիլերի՝ էսկիլերէ թէրճիհ իլէմիշլէր տիր։ Թիւրք վէ Իրանի նաթգլար, պու վէսիլէ իլէ Էրմէնի միլլէթինին էվսաֆ ու խասաիլինի թագիր իթմիշլէր տիր։

Զօհրապ էֆ., բէսմը մաթէմ խիթամ վէրտիկի սըրատա, մուխթասար սէօզլէր իլէ, Եփրեմ խանա իսիդէն սէնալարը միլլէթճէ պահը չէրէֆ ու իֆթիխար օլսըզընը, վէ Էրմէնի միլլէթինին Եփրեմլերի տիւնեանա կէթիրմէսինտէն տոլայը թէֆախխիւր իմէոի լազմ կէլտիկինի սէօյլէմիշ, վէ պատէհու հազրուն նամընա, Իրան դապինէսինէ պիր թասվիրէթ թէլէկրաֆը քէչիսէնին, վէ պու թէլէկրաֆըն պիրէր սուրէթինին Եվրոպան զէվճէլի քէսարտիսէնէ վէ Փէնէվոլէի «Դրօշակ»ա կէնտէրիմէսինի թէքլիֆի իմմէքլէ, իչպու թէքլիֆ գապուլ օլընմըշ տըր։

Զինէթին խիթամընտան էվվէլ, Իրան սէֆիրի պէհանը թասվիրէթ վէ թէշէքքիւր, վէ Իրան չէհպէնտէրի տախի Իրան թէպասը նամընա պէհանը թէշէքքիւր իլէմիշլէր տիր։

ՄԷՃԼԻՍԸ ՄԷՊՈՒՍԱՆ

— () —

Ճումա իրթէսի կիւնիւ Մէճլիսի մէպուսան, էօյլէտէ սոնրա, սաաթ պիրտէ, Խալիլ պէյին ռիսասէթինտէ իֆթիմա իտիպ, մէարիֆի իսլթիտաիյէ հագընտաքի եէնի զանուն լահիսաը իլէ Հիճազ սէմիր հօյը, Էմնիյէթ սանտըղը վէ Զիրաաթ պագասը պիւտճէ լահիսաբը վէ Թիճարէթ օտասը հազրընտաքի Նիզամնամէնին պիրինճի մատտէսինին թատիլինի հավի զանուն լահիսայա պիրլիքտէ կէնտէրիմիշ օյան սատարէթին թէգքէրէյէրի օգուտմը վէ այտա օլարգլարը էնճիմէնլէրէ կէնտէրիլմիշ տիր։

Էնալինին հիւքիւմէթը մէչրութտա գարշը օյան սատագաթընը մուսատագ օլարագ Արնավուտըզոտան կէլմիշ օյան միւթէատտիտ թէլէկրաֆնամէլէր օգուտմը տըր։

Մէճլիս, սթիտէքի գանուն լահիսընը պիլա միւզաքէրէ վէ միւթթէֆիքէն թատիգ իմմիշ տիր. «1327 սէնէսի պիւտճէսինին ֆասըլլատը վէ մատտէլէրի էտասը իւզէրինէ հիւքիւմէթճէ թէէսսիս վէ 1327 չուպաթ 25տէ նէշր օլընմըշ օյան իրատէի սէնիէ իլէ թատիգ պույրուլմըշ օյան մուվագգաթ մալիէ գանունը, 1328 պիւտճէսինին Մէճլիսի ումումի թարաֆընտան թատիգինէ տէկին մէրի իլ իֆրա օյաճագ տըր։»

Պատէհու Սթամպոլ պէլէտիէ վէրկիէրինին մուվագգաթ գանուն լահիսընին միւզաքէրէսինէ պաշլանմըշ տըր։

Բօսթա վէ թէլէկրաֆ նազարը Թալէաթ պէյ, տախիլէ նազարը վէքիլի սըֆաթըյլա սէօզ ալարագ, մէզքիւր մուվագգաթ գանունընը՝ ասայիշ վէ էնիյէթը ումումիյէյի մուհաֆազա իթմէք մազսէտիյլէ նէշր օլընարընը, հիւքիւմէթ նամընա պէհան իթմիշ, վէ տէմիշ տիր քի, «Էկէր պու եէնի գանուն իլէ վազ օլընան ֆազլաի բուսուսում օյմասա իտի, Շէհիր էմանէթի մէմուրլարը մաաշլարընը ալամահաճազլար իտի, վէ հէր այ Շէհիր էմանէթինատէն կազ վէ սու գումանեալարընա վէրիլէն ազէ վէրիլէմէհէճէք իտի։ Տիկէր թալաֆտան Շէհիր էմանէթի՝ սոզազարընը քէսիրմէսինատէն, ավարըզ հօլարընին ինչասընտան վէ սաիրէտէն էվվէլ, հանմըշ իսանէլերին թէքրար ինչասընա բուսսաթ վէրէմէհէճէկինատէն, 15,000 հարիզէտէնկիան պիա մէսքէն գալմըշ իտի, Պու ամէլիաթը լազմէ իչին 350,000 լիրալըգ մէսարիֆէ իհթիսաճ պուլընմըշ վէ հիւքիւմէթ՝ էնճիյէթ ումումիյէյ զարար կէթիրմէքքիզին պու հալին տէվամ իսէմնէհէճէկինի անլամը տըր։ Պէլէտիէ վէրկիէրընէ վազ օլընան զամմ՝ պիր իսթիզրազ ազընա թէէմինաթ տախի օյաճագ տըր։»

Իչպու իյզահաթ քեաֆի կէօրիլմիշ վէ լահիսայը գանունիէ էնճիւմէնէ իհտէ իսիմիշ տիր։

Բրիգատէն մէպուսը Թէվֆիզ պէյ՝ Արնավուտլըզ անվալի հագզընտա տախիլէ նազարը Հաճի Ատիլ պէյէ պիր սիւալ իրատ իթմէք իւզրէ սէօզ իսթէմիշ, վէ Իրէք իլէ Տիգագօվա իսթիլալը հազզընտա միւշարիէյէտէն մէճլիսէ իյզահաթ վէ թաֆսիլաթ իթատընը ըէնա իլէմիշ տիր։

Հաճի Ատիլ պէյ՝ Բուռմէլիյէ իթտիկի սէյեահաթա տաիր Մէճլիսէ հիսաբ վէրմէք իւզրէ քէնտիսինէ ֆըրսաթ վէրիլմէսինատէն սօրայը Բրէզրէն մէպուսընտա պէհանը թէշէքքիւր իսիմքատէն սոնրա, կէլէճէք իմթիհանատ Արնավուտլըզ իսթիլալը վէ Բուռմէլիէնին այէկէր վիլայէթլերի անվալի իւզէրինէ մուֆասսալ մալիւմաթ վէրմէյի վատ իլէմիշ տիր։ Անճագ չիմտիէն էճնէպի զազէթալարընտա նէշր օլունան պէտհանանէ չայիալարա բազմէն, թէմատտա պուլունաբզը Արնավուտ էհալիսինին, վախանը Օսմանիէ սարբրլմազ սատագաթ վէ մուհապէթիէ մէրբութ օլարգլարընը պէհան իլէմիշ տիր։ (Ալգրշլար։)

Պատէհու ումումի իմթիհանլար գանունընա՝ գանունը մուվագգաթ չէքիլմէսի իլավէ օլընան զէյլին միւզաքէրէսինէ կէչիլմիշ տիր։ Պու զէյլ՝ սթիտէքի իւչ մատտէսէն իպարէթ տիր.

Մատտէ 1. - Հիւքիւմէթ, մէմլէքէթին սահիզ վէ էմնիյէթի իչին, աչզգ մահէլէրտէ ազա օլընան ումումի իմթիհանլարը մէն իտէպիլիր։

Մատտէ 2. — Պու գանուն, թարիխի նէշրինտէ իթիպարէն մէվգրի իմրասը վազ օլընաճագ տըր։

Մատտէ 3.— Տախիլիէ նէզարէթի՝ իչպու գանունընն իմրասընա մէմուր տըր։

Հումմա մէպուսը վէ տախիլիէ էնճիմէնի մազպաթա մուհարրիրի Շէֆիգ պէյ.— Գաբալը հէրէրտէ իմթիհանլար, սիրասը օրմանագ չարթըյլա, էվվէլքի կիպի թէմամիյլէ սէրբէսթ տիր։ Աչզգ մահէլէրտէ տախի քիւլլէն մէն իտիլմէմիշ տիր։ Անճագ հիւքիւմէթին՝ էկէր էմնիյէթը ումումիյէ իչին լիւզում կէօրիւրսէ, գօրգուլան ույղունսըզլըգլար վուճուտա կէլմէզտէն էվվէլ, օ իմթիհանլարը մէն իթմէյէ հագգը օլաճագ տըր։ Իչպու գանուն՝ բարլագ նազարիաթ վէ նութգլար իլէ թէնգիտ օլունագիլիր, լաքին պիր մէմլէքէթ՝ նազարիաթ իլէ իտարէ օլընամագ։

«Ֆրանսատա, իլք տէֆա 1791տէ ումումի իմթիհանլար հազզընտա պիր գանունը մախսուս թանգիմինէ լիւզում կէօրիւլմըշ տիւր։ Եիւզ հիրմի սէնէտէն պէրի Ֆրանսատա պիլէ պու գանուն պէօյիւք թատիլաթա ուզրամըշ տըր։ Պիր ասըր միւատէթ զարֆընտա Ֆրանսանըն կէչոիկի սաֆիարընտան կէչմէքսիզին, օրաճա սոնտէֆա գապուլ օլունմըշ օյան չէքլի մէմլէքէթիմիզտէ իճրա իթմէք խաթէրսէք, սլեասիճէ աֆվ օլընմազ պիր խէթա իշլէմիշ օլուրբզ։ Բրուսիա վէ Պէլճիգա կիպի մէմլէքէթլերտէ պիլէ, աչզգ մահէլէրտէ ումումի իճթիմալար՝ զապբթա նիզամանընա վէ էվամիրինէ թապի տիր։»

Մէարիֆ նազարը Էմրուլլահ էֆ.՝ պու լահիսայը գանունիէյի զապինէ նամընա միւտաֆաա իշլէմիշ, վէ աչզգ մահէլէրտէ ումումի իճթիմալարը էօնիւնիւ ալմագ իւզրէ, էվվէլճէ թէտպիրլեր իթթիխազընա թարաֆտար օլարընը վէ ասլ մահէլէրտէքի իճթիմալար իլէ սալահիարաաքի իճթիմալար արասընտա բէք պէօյիւք ֆարգ պուլունսուզընը սէօյլէմիշ տիր։ Պիրինճիլեր՝ սօզագ օրթասընտաքի թօրլանըշա պէնզէր, իսմի պու թարգ իճթիմալարը, հէյնի հաճէթտէ հիւքիւմէթ թարաֆընտան մէն օլընագիլմէք իւզրէ, պարը չարթլարա թապի գելմագ լազըմ տըր, տէմիշ տիր։

Վարդգէս էֆ.՝ պու գանունը ուսուլը մէչրութայա մուղայիր պուլարագ, չէհիտէն մուսիէզէ իթմիշ, վէ «Էկէր իրթիճա սրֆաթընը ալմագ իսթէմէզսէնիզ, հիւքիւմէթին պու գանունընը բէտտա իթմէլիսինիզ» տէյէրէք, նութգընը պիթիրմիշ տիր։

(Իրթիճա քէլիմէսինէ գարշը բրօթէսթօ վուգու պուլմըշ տըր։)

Բէյլիս.— Իրթիճա՝ կէրէյէ ավէթ տէմէք տիր։

Վարդգէս էֆ.— Պէն տէ պու քէլիմէյի օ մանէտատա գուլլանամամ։ Մարտ 31 իրթիճաընը անպաթմագ իսթէմէտիմ. հէր նէ գատար իքիսինին նէթիճէսի տէ պիր տիր։ (Կիւլիւշլեր։)

Միւնիր պէյ.— (Իթթիհատը.) Ուսմումի իճթիմալար հազզընտա էսկի գանունընն քիֆայէթսիզլիկի իսպատ օլընմազտան էվվէլ, պու գանունընն զէյլի թատիգ օլընամագ։

Արթաս էֆ. (Իթթիհատը)՝ լահիսայը գանունիէնին լէհինատ պուլունմըշ տըր։

Մէհէմմէտ Ճեմալի էֆ. վէ Սէրվէթ պէյ՝ գանունը մէզքիւրընն ալէյհինատ սէօյլէմիշլէր տիր։

Իսմայիլ Ճամպոլաթ պէյ՝ Վարդգէս էֆէնին նութգընա ճէվապ վէրմիշ տիր։ Վարդգէս էֆէնին կէօսթէրտիկի սէրպէսիյէթ՝ եաղընըզ Ինկիլթէրրատա մէվճուտ տըր։ Լաքին ունութմամալը քի թէրպիէյի մէսէնիյէտ միլլէթը Օսմանիէ Ինկիլիզ միլլէթի տէրէճէսինատէ տէյիլ տիր, տէմիշ տիր։

Տր. Բաշատան էֆ., գաբալը վէ աչզգ մահէլէրտէ ումումի իճթիմալար արասընտա պէօյիւք պիր ֆարգ օրմասընընտան պահլա, զէյլէ լիւզում օրմասընընը սէօյլէմիշ տիր։

Շահին պէյ (Միւսթաղիլ).—Հիւքիւմէթ, պիզ, Պէլճիգատա օլարդը կիպի իճթիմալար սէրպէսթիյէթի վէ Զրնատ օյան կիպի մաթպուատթ հուրրիյէթի վէրմէքլէ, էյլէնիրօր։

Միրալայ Ալի Ղալիպ պէյ՝ (Միւսթաղիլ.) Լահիսայը գանունիէ ալէյհինատ օլուպ, սիրկէր մէմլէքէթլերին գանունը էսասիլէրինատ, ումումի իճթիմալարա միւթէալլիգ օյան մատտէլերի զիքր իթմիշ, վէ Իթալիա գանունը էսասիսինին սիր մատտէսինի օգուրքէն. չիտատէթլի բրօթէսթօլար իսիլմիշ տիր։

Պու արա միւզաքէրաթա խիթամ վէրիլիպ, թատիլաթ բէտտա օլընմըշ, վէ լահիսայը գանունիէ, պիրինճի գրաֆթատա թատիգ գըլընմըշ տըր։

Սաաթ 5տէ մէճլիս խիթամ պուլմըշ տըր։

ՄՈՒՀԱՐԷՊԷ

—○—

Իթալիա մէճլիսի վիւքէլա բէյսի Մ. Ճիոլիթթի՝ «Տէյլի Գրաֆիգ»ըն մուխպիրինէ սթիտէքի պէհանաթտա պուլունմուշ տըր. «Թիւրքիա իլէ մուխապէրէյէ սաիմա հազրըզ, լաքին Թիւրքիա պիզէն միւսալէհա խթէրսէ, պու կիւն եարըն եախօտ պիր սէնէտէն, մուհարէպէնին պաշլանկըճընտա թէքլիֆ իթթիկիմիշ էսասիւզերինէ, եանի Թարապուսը Ղարպտա վէ Պէնկազիտէ Իթալիա հաքիմիյէթինին գապուլ օլունմասը իւզերինէ մուխապէրէյի գապուլ իսթէճէկ։ Իլնազդն մանէասը շու տըր քի, Թարապուսը Ղարպ վէ Պէնկազի՝ Իթալիա գրայիյէթինին ագսամը միթէմմիմէսինի թէշքիլ իթմէքտէ տիր, վէ արթըգ պու մէսէլէ մէվզուի պահն օլամազ։ Պիզիմ եարաբզըմըզ՝ պու արազի իւզերինէտ Իթալիանըն հուգուգը հիւքմրանիսինի իլտանան պաշգա պիր շէյ տէյիլ տիր։ Թիւրքիատա իչպու իլնազ մէսէլէսի սոն տէրէճէ մէվզուի պահն օլմուշ տըր, լաքին իլնազ իլէ հուգուգը հիւքմրանինին իլանը արասընտա մուհիմմ պիր ֆէրգ վար տըր։ Հագգ վէ սատալէթ վէ հուրրիյէթլերինէ վէ տիկէր պազը հուգուգ վէ իմթիհազաթը մախսուսէլերինէ, պիլ խասսա սէրպէսթիի տէնլերինէ վէ գավանին ու առաթը գատիմէլերինէ հիչ պիր թէճավուզ վուգու պուլմահաճաղընը թէէմին իթմիշ օրմագըզընմըզ՝ միւսլիմանլար իչին էհէմմիյէթլի տիր։ Պիզիմ եաբմագ իսթէտիկիմիզ՝ պու արազինին հաքիմիյէթը ալիյէսինի Զաթը Շահանէնին էլինատէ ալըզ, Իթալիա գրայինին էլինէ թէսլիմ իթմէք տիր։ Պու մէսէլէտէ Իթալիա՝ չիմտիկ գատար բէք սապրրը տավրանար, լաքին սապրը արթըգ թիւքէնմէքտէ տիր։ Եագընտա տահա գավի պիր տարպէ էնտիրմէյէ մէճպուր օլաճագ տըր։ Իթալիա՝ իկէ էպէտ մուհարէպէյէ տէվամ իսէպիլիր։ Պու խուսուսատա վէսաիթը լազմէսի վար տըր։ Մալիյէսի միւքէմմէլ հալտէ տիր, վէ պիւթիւն միլլէթ տէ, մուհարէպէնին հէր հալտէ Իթալիա պայրաղընընն պիր մուզաֆֆէրիյէթը գաթիյէսինի պուլմասընը կէօրմէյէ գարար վէրմըշ տըր։

*** Տէվլէթլեր պէյնինտէ իթիլաֆ էֆքեար հասըլ օլամասընընտան, գոնֆէրանս ֆիքրինատէն վազ կէչիլտիկինի թիւրք ճէ զազէթալար բիվայէթ իսիսօրար։

*** Ալընան խապերլերէ կէօրէ, ճումա կիւնիւ 4 Իթալիան հարպ սէֆինէսի՝ Սըզաճրգ Կիւմբլտիւրէ վէ Քէօրէ էօնիւնատէն կէչերէք, Մէանտր չայը ազընտա Տաղ-

եան աղջնա վասել ելմշլար, պատէնտ իքիսի Սիսամա սոդրու ուզանդրը, ատկէր իքիրի ալ Սրզանդ լիմանդան կելմիշ, վէ 5-6 տարդա տարատան ունրա, սիւսիւք չալարագ Սիսամա սոդրու իլերլէմիշլէր տիր։

*** Իրի Իթալիան հարպ սէֆինէսինան պիրի Բում-Խասէքի իւզերինէ 4 սէֆա թոր սիմբզ տրը. պու սէֆինէ օթարաֆլարտա սոլաշմագտա տրը։ Տէրկէրի ալ Սիսամդն Անատոլը սահիլի աշրգլարընտա սոլաշլիօր։

*** Իթալիա մէճլիսի մէպուսանընտա Մ. Ճիոլիթթի, պիր միւսիմիվ եաթ նէզարէթի թէկասիսի իչին հիւքիւմէթէ մէզունիյէթ վերիլմէսի խուսուսընտա պիր գանուն լայիհասը թագտիմ իթմիշ տիր։

*** Իզմիրտէն ատանս Հավասս իշար օլունմըշ տրը. «Իքի Իթալիան թորբիասը, մայիս 31տէ Սիսամ քէօրֆէզինտէ Սգալանուօվա էօնիւնէ կելմիշլէր, պատէնտ Բլագանա սոդրու կիթմիշլէր տիր։ Պունլար՝ 4 թիւճճար կէսիսի կէօրիւպ, 50 գատար կիւլլէ ալտրգատան սոնրա թութմըշլար տրը։

*** Միսիրլի իշղալ իթմէք իւզրէ, թօպրուգտա պիր ֆիրգամի սէֆերիէ թէշքիլ օլունմագտա օլարդը Բօմատան Բարիզին էքսէլսիօր զազէթասընա պա թէլէկրաֆ իշար օլունմըշ տրը։ Իթալիա պահրիէ նէզարէթի՝ ատանտա միւրէթթէպտիր թը միգտարընը 33.000 քիշիյէ իպալ իթմէք իւզրէ պիր գանուն լայիհասը թագտիմ իթմիշ տիր։

*** Բօատատան ատանս Սալէֆանիյէ եազըմըշ տրը. «Պուրատա սիւքիւնէթ հիւքմ խաիօր։ Իթալիանլարըն իշղալ իթտիքլէրի ատալարտա, ասքէրի միֆրիզէլէր գօնուլմըշ տրը։ Գարապլինաճը ասքէրլէր իչին գարազօլար թէկասիս օլունմըշ տրը։

*** Տէրիսատաէթ Ամանիա գօնուլթօսընտան բազար իրթէսի ազշամընա գատաշ։ Իթալիա թէպտասընա 2200 բատ բօրթ վերիլմիշ ալր։

Թէպտասը մէրգուամէնին՝ մէմէքէթի թէրք իթմէք իչին գօնուլան վատէ ճուսա կիւնիւ խիթամ պուլմագտա իսէ տէ, Ամանիա սէֆարէթինին մուրահատթը իւզերինէ մէօնէթը մէզքիւրէ կէլէճէք սալը կիւնիւնէ գատար թէմտիտ օլունմըշ տրը։ —Էսիրը հարպ մագամընտա թութուրմշ օլան Իթալիանլար ատա սալը վերիլէճէք տիր։

*** Բազար կիւնիւ մէճլիսի վիւքէլատա, Իկիթէրբա հիւքիւմէթինին գօնֆէրանսը գատալ իթմէմէսի իւզերինէ թէատիր էֆքեար օլունմըշ տրը։

*** Բօմատան «Թայմս»ա պիլտիրիրտիկինէ կէօրէ, էվվէլճէ հարաքեաթը պահրիէ իճրա խիտմիշ օլան ատալարին քեաֆէսինէ գուվվայի ասքէրիյէ չրգարըլմըշ տրը։ Էկէր հիւքիւմէթ Օսմանիէ մուգավէմէթինի թէմտիտ խէճէք օլուրսա, գարատան վէ հախօտ ատէնզանէն իզմիրէ հիճռում խիլէճէք տիր։

*** Վիէննա 4 յան. (Մանիթէօրէ.) Բօմատան պա թէլէկրաֆ պիլտիրիրտիկինէ կէօրէ, Իթալիա Մէճլիսի վիւքէլսը, գրալին թահթը ռիհաւէթինտէ իճթիմա խէրէք, Ատալար տէնիզինտէքի հարաքեաթը պահրիէ հազգընտա գաթի գարարլար վերմիշ տիր։

ԿԻՐԻՏ ՄԷՍԷԼԷՍԻ

Ամերիկան Եունան Մէճլիսի մէպուսանը ճուսա իրթէսի կիւնիւ աչրմըշ տրը։ Կիրիա մէպուսլարընդն մէճլիսէ կիրմէսինի մէն իթմէք իւզրէ, էվվէլճէ հիւքիւմէթ թէատիրը լապրմէյի իթթիխազ իլէմիշ, վէ զապթա մէմուրլարը՝ բարլամէնթօ տարիէսինի իհտիա իթմիշ օլուպ, հէր գատար Կիրիա մէպուսլարը հէյեթէճէ կելմիշլէր իսէ տէ, սիւնիւլիւ ասքէրլէր՝ պունլարդն իչերի կիրմէսինէ մանի օլմուշլար տրը։ Ասքէրլէր իլէ մէպուսլար արասընա զապթիէր կիրէրէք, Կիրիսիլէրին չէրիմէլէրինի նիհազ իթմիշլէր տիր։ Պու էնտատէ կէրէք զապթիէր, կէրէք ասքէրլէր աղլամագտա օլուպ, նիհայէթ Կիրիա մէպուսլարը չէքիրմէյէ բազը օլմուշլար. Ֆոպաթ մէճլիսին թաթիլ էնտանտա Մ. Վենիզելոսա պիր հէյեթը մէպուսէ կէտատրմիշլէր տիր։

Ամերիկա զազէթալարը, պու վագրա, Էվրոնանդն միսալէտտար խաբրը իչին Եունանդն ածր պիր ֆէլաքեթլիդը օլարդնը միթթէֆիգնէ պէհան խաիօրլար. լարդն մէսէլէ՝ Ամերիգանդն իպարէթ օլուպ, պու հալին հակատ ատտա մէսէսիր սուրէթէ թէբրար մէյատան կէլէճէկինի, վէ Էվրոբանդն՝ Կիրիսի վէ Եունանդ թէհլիքէյէ պիր վազիյէթէն զուրթարմագ իչին պիր չարէի թէսվիյէ սրամասը լազմ կէլտիկինի իլավէ խաիօրլար։

ԵԱՆԿԸՆԼԱՐ

Ճուսատա իրթէսի կիւնիւ, Սթամպուլտա Քիւչիւք-չազարատա պիր խանէսէն հարիգ զուհուր իթմիշ վէ օ էնտատ չիսէթլի բիւզկեար էամէրտէ օլարդընտան, հարիգ չրգան խանէ իլէ տիկէր 12 խանէ միւհթէրէգ օլմըշ տրը։

Ս կիւնիւ Սթամպօլտա էթ-եկմէդտէ տաիի հարիգ վուգու պուլուպ, եալընըզ պիր էվ եանմըշ տրը։

Օ ագշամը սաաթ 5տէ Պէյօղլնտատ Գումպարաճը հոգուշունտա ճամճը սոգաղընտա պիր Իսլամ խանէսինտէն հարիգ զուհուր իթմէքլէ, իպթիտա Ավրոթրիա վէ Բուլգարիէթլէրինին ըսթասիօնէրէր էֆքարը պահրիէսի եէթիշմիշլէր, վէ թուլումպալարընը եանկլնա եազդն պուլունան Ավրթրիա սէֆարէթխանէսինին վէ ճիվար էվլէրին սարնըճլարընտա վազ իլէ, եանկլնը սէօնսիւրմէյէ չալըշմըշլար, վէ հարիգին էօնիւնիւ արմագ իւզրէ, պիր զաշ քիւչիւք էվի պալթա իլէ երգմըշլար, վէ հարիգզէտէկեանդն էշեատընը գուրթարմըշլար տրը։ Նիզամիէ թուլումպաճրլարը՝ եանկլն իչին սուսուլուպ օրմասընտան, վէ սօգաղդն տար օրմասընտան, իթ՝ալէյէ ալէթլէրինի կիւճ իլէ եերլէշտիրմիշլէր իսէ տէ, պունլար վէ պիր միգտար բօրա էֆքարը՝ հարիգին էօնիւնիւ ալմագ իւզրէ էլտէն կէլէնի եաբմըշլար տրը։ Հարիգ, սաաթ 8 բատտէլէրինտէ իթթա օլունապիլմիշ տիր։ Իքի քարկիր էվ իլէ պիր արարթմանտան մատատա, եանան օթուզ գատար՝ ախշամ խանէլէրտէ ամէլ վէ իշճի թագրմը իգամէթ իթմէքտէ իմիշ։ Պիր չօգ հարիգզատէկեան վէ գուրթարըլան խայլի էշեա, Ավրթրիա սէֆարէթխանէսի պաղէսինէ նագլ օլունմըշ տրը։ Էքսէր ֆամիլիալար՝ կէճէյի սէֆարէթխանէ տախիլինտէ, վէ պաղէսինտէ գուրուլան չատրըլար ալթընտա կէչիրմիշլէր տիր։ «Թէ Նէա»նը ռիվայէթինէ կէօրէ, պու եանկլնտա 3 վէ 4 եաշընտա իքի Բում չօճուղը թէլէֆ օլմըշ տրը։

*** Բազար կիւնիւ Զեմբճանդն տր. գասընտա վազը պիր քէօշքտէն հարիգ զուհուր իսիպ, մէղքիւր քէօշք եանմըշ տրը։

***

ԲԱԶԱՐ ԻՐԹԷՍԻ ՀԱՐԻԳԻ ՔԷՊԻՐԻ

Բազար իրթէսի կիւնիւ սապահ ալտի. սաաթ 9 բատտէլէրինտէ, Սթամպուլտա Գապա-սոգալտա վուգու պուլան հարիգ իսէ, պալէատտէ ղիքր իթտիկիմէզ հարիգլէրտէն չօգ վիհաս է տէհշէթլի օլուպ, հէյման Զըրչը, Զըրազա, Պահաղիտ հարիգի քէպիրլէրի սէրէճէսինտէ էհալիյէ թէկասիր իթմիշ տիր։ Իշպու հարիգ, Իսագ բաշատա Եէնի մահալլէ մէարիֆ մէմուրը Ֆէթհի պէյին ինշա իթթիրմէքտէ օլտըղը սիրշատ խանէսէն իքինճի գաթընտան, ըիվանէթէ կէօրէ թալաշլարընն նատրլսա թութուշմասընտան զուհուր իսիպ, հէր թարաֆտան եէթիշէն իմտատա բաղմէն, սօգաղլարընն տար վէ սրշատ օլմասը, խուսուսա սուհուն գրալէթի, վէ չիսէթլի բիւզկեար էամէսի սէպէպիյէ, եանկլն ազ վագրթատա պիր զաշ գօլ օլուպ, Գապա սոգալ, Իսագ բաշա վէ Պայրամ փաշա սօգաղլարընն, վէ բէյտէրբէյ Ասլիէ նէզարէթինին, Սուլթան Ահմէտ ճամիսինին վէ Զիրաաթ նէզարէթինին արասընտա սօգաղլարը սիլիպ սիւրիւրմէյէ, Ահա Սօֆիա բօյու մէրքէզի քեսմիշէն եանմըշ, լաքին էվրագը բէսմիյէ դըմէն գուրթարըմըշ տրը։ Քեսֆիէսի վիւքէյա, թարաֆը Շահանէտէն եավէրան, Սիմամպօլ վալիսի, բօյու մէսարի վէ սահիր զէվաթ մահէլլի հարիգ կէլմիշլէր տիր։ Ամէջ՝ Գասըրգա սահիլինէ գասար իլէրլէսիկինտէն, պիր ատա չիմինտիֆէր իշլէկէմմըշ տիր։

Միհրիէրիգ պինալարը պէօյիւք գըսմը սիկուրթալը օլմաեբզ, պունունա պէրապէր սիկուրթա գումբանիայտը բէք չօգ զարարա ուղրամըշլար տրը։ Գում գարու հարիգ մահէլլինտէքի թէլէկրաֆ թելլէրի գօբմըշ տրը։

Եարը կէճէյէ գատար տէվամ իսէն պու հարիգատ, հէր Իսլամարդա մէսքիսն օլան Գապա-սագալ Իսհագ բաշա, Պօլսոգագ Քէմէր ալթը, Կիւն կէօրմէզ, Արասթէ, Մահմուտ ատա, Պայրամ փաշանու, Զուգուր չէշմէ, Ագպիք, Նալպանտ, Զայրը օղլը, Զաթլատը գարու մահէլլէրի եանմըշ տրը։ Թահզրգաթը բէտմիէյէ կէօրէ, եանան էսնիէնին միգտարը 2299 ատէտէ պալիզ օլմագտա տրը։ Մատտի զարար պիր միկոն լիրատան գիեատէ հիսսայ օլունուեօր։ Էճնէպի բսթասիօնէրլէրի թայֆալարը տախի եանկլնը սէօնսիւրմէք իչին իմտատա եէթիշմիշլէր տիր։ Էսնտի հարիգատէ պիր միւազիմ ալէվվէր իչինտէ, կիւճ իլէ գուրթարըլմիշ տիր։ Պաշը պոգուգ թուլումպաճրլարընտան 10 վէ բօյու էֆքարընտան 4 քիշի ազ չօգ ազրը սուրէթէտ հարալանմըշլար տրը։ Պիր կիւն էվվէլ վէֆաթ իթմիշ օլան Ֆահրիէ իսմինտէ պիր գրգըն նէշր, բազար իրթէսի զապտիհթանա նագլ իսիլեճէք իլէն, եանկլնտա եանմըշ տրը։ Իչ տէօրթ քիշինին էնգազ ալթընտա գալարդը չայի օյմըշ իսէ տէ, համ օլսուն թատիզ օլունմամըշ տրը։ Իքի եանտա պիր օղլընը գալպ իսէն պիր գատրն, օղլընը արամագ իչին այէվլէրէ ատրըմագ իսթէմիշ իսէ տէ, մէն իսթիմըշ տիր։ Պիր իհթիեար գատրն տիրի տիրի եանմըշ տրը։ Եանկրընն սէպէպի գուհուրինի անլամագ իւզրէ թահզրգաթա տէվամ օլունուեօր։ Գատտի օլարդը հագդըղտա չիւպհէլէր վար տրը։ Պու եանկլնտա պիր չօգ իսրարդ տէրտէսի իսիլմիշ տիր։ Հարիգզէտէկեանա 200 չատրը էքմէք վէ բէյնիր թէփզի օլունմըշ տրը։ Տախիլիէ նազրընդն թահթը ռիհաւէթինտէ պիր իհանէ գօմիսիօնը թէշքիլ օլունմըշ տրը։

Սուլթան Ահմէտ ճամիսինին մինարէլերինտէն պիրի եանմըշ տրը։ «Թանին»ին ռիվայէթինէ կէօրէ, եանկլն չրգան պինանդն եանմնտաքի իւչ աէօրթ էվատ քիւլիէթի խարթուճ վէ պարութ պուլունարդնտան, պունլար թութուշմըշ իսէ տէ պիր կէօնա գաղա օլմամըշ տրը։

*** Բազար իրթէսի կէճէսի Թաթավլա ճիհէթինտէ տախի հարիգ զուհուր իսիպ, ազ վագրթատա իքի գալա թագտիմ օլունարդնտան, սիւրաթլէ եաերմըշ տրը։ Իրթֆայէ թապուրլարը Սթամպուլտա մէշզուլ օլարդլարընտան, Թաթավլա հարիգինին տէրհալ էօնիւնիւ արմագ գապիլ օլամաեբզ, ազ միւտտէթ զարքընտա 25 30 գատար էպնիյէ միւհթէրէգ օլմըշ տրը։ Եանկլն եարը կէճէյէ եագլն սիրմիշ, վէ անճագ ճիվարը էհալինին ֆէվզէլատէ զայրէթիյէ սէօնտիւրիւլէպիլմիշ տ'է։ Եանան պինալարտան եալընըզ պիրի սիկուրթալը իմիշ։

ՄԻՀԹԷՖԷՐԻԳ ՄԱԼԻՄԱԹ

Տիւն Ինկիլթէրրա սէֆիրի՝ Խարիճիկ նէզարէթինէ կիտէրէք, Ասամ պէյ իլէ ուզուն միւտտէթ միւզագաթ իթմիշ տիր։

Տիւն Մըսըր Խըտիվի չէհրիմիզդ վասրլ օլմուշ, ղէ տօղրուճա մապէյնը Հիւմաեունա ազիմէթլէ, հուզուրը Բատիշահիյէ գապալ պուլարմըշ վէ արզը ուպուտիյէթ իյլէմիշ տիր։ Պատէնտ միւշարիէյէ, իսթիմպոթ իլէ վալիսէսինին Պէպէքտէքի սահիլխանէսինէ ազիմէթ իթմիշ տիր։

Սալոգ Ալմանիա սէֆիրի պարօն Մարշալ՝ բազար իրթէսի ազշամը Սիրքէճիտէն էքսբրէս իլէ հարէքէթ իթմիշ տիր։ Թէշեկիտ հիւքիւմէթ նամընա խաիճիէ նազրը Ասամ պէյ, սատրազամ Սաիտ բաշա Թարաֆընտան Սաիտ Տավուտ պէյ վէ սաիր զէվաթը միհթէրէմէ հազրը պուլունմըշլար տրը։

Իթթիհատ ֆըրգասը տիւն իճթիմա իտէրէք, Խալիլ պէյ կէրինէ Իզմիր մէպուսը վէ Մէճլիսի մէպուսանտա բէիս վէքիլի Սաիտ պէյի, 105 գուրա իլէ ֆըրգա բիհատէթինէ ինթիխապ իթմիշ տիր։

Էվվէլճէ կիւն Ինկիլթէրրա զրալընդն եէվմը վէլատէթինէ միւսատրի օլարդընտա։ Թարաֆը Շահանէտէն պա թէլէկրաֆ զրալը միւշարիէյէ պէհան թէպրիքատի պուլրը ըմը, վէ սէֆարէթխանէյէ մէմուրլարն կէճանէրիլէրէք։ բէտմը թէպրիք իյֆա խարմիշ տիր։ Էօյլէյին դար սղալ սէֆինէսինտէն 21 ատէտ թօպ թաթրըմշ տրը։

Մաթպուատի գանունընտա կէնէ պազը թատիլաթ իճրա խիլէճէկի բիվայէթ օլունուեօր։ Էճնէպի զազէթալարընդն թահսիլի էզանը մուճիպ հավատիսինի նազլ, վէ լաքին պու հավատիսի թէքզիպ իսէն զազէթալար հազգընտա տուսի թատգիսպաթը գանունիէ իճրա օլունաճագ իմիշ։ «Լէվանթ Հէրալտ», «Պու հավատիսէ ինանըլմամազ» տէեօր։

Իթիլաֆ ֆըրգասը, էվվէլճի կիւն Կիւմիւլճինէ մէպուսը սապրգընդն Իսմայիլ պէյին բիհատէթի ալթընտա իքինճի գանկրէսինի ագտ իթմիշ տիր։ Տօղսան պէշ գատար ազա պուլունան պու իճթիմատէ Տէրսիմ մէպուսը սապրգը Լութֆի պէյին պիր կիւն էվվէլ օղուսընը բաբար, վէ Բում մէչրութիյէթ գլիսպիս վէ Էրմէնի Հընչակեան ֆըրգասընդա ագտ օլունան Իթիլաֆճանէլէր՝ տէլէկէլէրէ թէվզի օլունմըշ տրը։ Ֆըրգանդն բրոկրամընտա իճրա խիլէճէք թատիլաթ հազգընտա, մէրքէզ ազասը վէ Էնգարէ մէպուսը սապրգը Մահիր Սաիտ պէյ. ուզուն պ'էրնութգ իրատ իթմիշ տիր։ Իշպու թատիլաթը վէ պազը թէքլիֆլէրի մէսզաքէրէ իթմէք իւզրէ պիր գօմիսիօն թէշքիլ օլունմըշ տրը։ Գօնիատան ըէաքսիօնէր մագամընտա Սթամպօլտա կէթիրիլիպ թէվզիի խիլմիշ օլան Իթիլաֆ ֆըրգասընդն պազը ազասընդն թատիլի իչին թէշէպպիսաթը ճիատիյէ իճրասը գարարլաշտըրըլմըշ տրը։

Պուլկար գրալ վէ գրալիցասը՝ պու կիւնլէրտէ վիէննատա ազիմէթլէ, իսիլրաթօր Ֆրանսա Ժօղէֆի զիհարէթ իթմիշլէր տիր։ Մուշարիէյէհիմանա էհթիրամաթը ֆէվզէլատէ կէօսթէրիլմիշ տիր։ Վիէննատան «Մանիթէօր»է էշքիլէն պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, իսիլրաթօր Ֆրանսա Ժօղէֆ, գրալ Ֆէրտինանտա, Պալգանլարտա գարբըզլըգ իչգա իսէպիկէճէք հէր կէօնա հարէքէթտէն սագընմասընը թավսիէ իթմիշ տիր։

ՇԱՐԳ ՇԸՄԷՆՏԸՖԷՐԼԷՐԻ

2546ճի հեշիտ

(1 Յունիս 1912)

Պէօյիւք իքրամիյէ գազանան նումէրօլար

Նո.	Ֆր.	Նո.	Ֆր.
1952792	200000	339984	1000
328272	4000	380545	»
1284136	»	419952	»
133637	1250	600124	»
484401	»	797957	»
513252	»	822912	»
580867	»	822913	»
625338	»	871691	»
625339	»	1033530	»
696416	»	1065408	»
839353	»	1123420	»
1431843	»	1158690	»
1615640	»	1166884	»
1618329	»	1175303	»
1704261	»	1197736	»
23819	1000	1205025	»
29517	»	1214909	»
41862	»	1243223	»
108246	»	1248831	»
221126	»	1342899	»
225389	»	1523332	»
262007	»	1704262	»
271460	»	1783460	»
306990	»	1897456	»
318479	»	1935936	»

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

22 Մայիս 1912

	Ղ.	Բր.
Թէվֆիա իսիրմիշ էսհ. ուս.	97	30
Բանքի շըմէնտրֆէրի ֆր.	206	75
Օսմ Սիկրթ. չիրքէթի Լ. Օ.	5	25
Տէրիս. Թրամվայ գումբ.	19	45
» » թահվ. ֆր.	500	
Րէժի	15	50
Տէրիսաատէթ բրիթըմ	442	
Տէրգող	430	
Անատօլը շըմէնտրֆէրի գումբ.	15	47
» » թահ.	500	
Բրէտի Ֆոնսիէ էժիբսիէն Ա.	838	
» » » Բ.	274	

Սահիպը խմբագրավ վէ մեսուլը ղազիբա
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՕԼԱՅԵԱՆ
Ճատատէի քէպիր, Թագսիմ, Ն. 65